

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה ד.

יח א מ"י פ"א מהלכות מגילה הלכה א סמג עש"ד טו"ש"ע א"ח ס"י מרפ"ט סעיף א: י"ב ב מ"י ש"ס הלכה יג [טו"ר א"ח ס"י מרפ"ט]: ב: ג מ"י פ"א מהלכות מפלה הלכה ח: כ"א ד מ"י פ"א מהלכות מגילה הלכה ג סמג עש"ד טו"ש"ע א"ח ס"י מרפ"ט סעיף א:

לוד ואונו וגיא החרשים. הקשה ה"ר אלחנן אמאי אנטרין ליה לרבי יהושע לאשמעינן דאונו מוקפת מימות יהושע והא משנה שלימה היא צפרק צתרא דערכין (דף נג.) וש לומר לאגב דאנטרין לאשמעינן לוד וגיא החרשים תנא נמי אונו צהדייהו: **הא אפ"ע בננהו.** קשה אמאי לא פריך צפרק צתרא דערכין כי האי גוונא וי"ל דהתם לא תנן אלא אונו והיה יודע דמני לשנויי תרי אונו הו אצל הכא דהו ג' צלשתן לא שייך למימר שהן כפולות:

נשים חייבות במקרא מוגילה.

מכאן משמע שהנשים מוציאות את אחרים ידי חובתן מללא קאמר לשמוע מקרא מגילה והכי נמי משמע צערכין (דף נג: וס) דקאמר הכל כשרים לקרא את המגילה ומסיק"ל הכל כשרים לאתויי מאי ומשני לאתויי נשים משמע להוציא אפילו הנשים וקשה דהא צתוספתא"ל תני צהדיא דטומטוס אין מוציא לא את מינו ולא שאין מינו ואנדרוגינוס מוציא את מינו ואין מוציא את שאין מינו ופשיטא ללא עדיפא חשה מאנדרוגינוס וכן פסקו ה"ג דלשה מוציאה מינה אצל לא אנשים וי"ל דסלקא דעתך דלא יועיל קריאתן אפילו להוציא הנשים קמ"ל דחייצין"ל דהכל חייצין צשמייעה עזדים נשים וקטנים:

שאף הן היו באותו הנם.

פירש רש"י"ל שעיקר הנס היא על ידן צפורים על ידי אסתר צתנוכה על ידי יהודית צפסח שצוכות דקניית צצאוחו הדור נגאלו"ל וקשה דלשון שאף הן משמע שהן טפלות ולפירושו היה לו לומר שהן"ל לכך נראה לי שאף הן היו צספק דלהשמיד ולהרוג"ל וכן צפסח שהיו משועצדות לפרעה צצמרים"ל וכן צתנוכה הגזירה היתה מאד עליהן"ל. גבי מנה יש מקשה למה לי היקשא"ל דכל שיטנו צצל תאכל חמץ ישנו צקוס אכול מנה חיפוק ליה מטעם שהן היו צצאוחו הנס וי"ל דמשום האי טעמא לא מחייבה אלא מדרצין אי לאו מהיקשא ורצינו יוסף איש ירושלים תיך דסלקא דעתך למיפטרנה מגזירה שזי דט"ו ט"ז דחג הסוכות כדפי' פרק אלו עוצרין (פסחים מג: ד"ה סלקא"ל): **פסק** ואומר על הנסים צתפלה וצהודאה וש שאין אומרים כשם לפי שאמרו חכמים (צרכות לה.) לעולם לא ישאל אדם נרכיו לא צג' ראשונות ולא צג' צרכות אחרונות ושעות הוא שהרי האי טעמא לא הו אלא למתפלל צלשון יחיד אצל צצזיל הציבור שרי אצל נראה שאין לאומרו מטעם אחר משום דאמרו חכמים (פסחים קז: ע"ב) דכל דצר דהוי צלהצא תקנו צלהצא וצדצר דהודאה הו לשעצר ומשום הכי תקנו צה על הנסים דהוי לשעצר וצליל י"ד לאחר תפלת מעריצ אומר קדיש שלם ואחר כך קורא את המגילה ומצרך לפניה ג' צרכות ואחריה צרכה אחת עד האל המושיע השלים עומד לפני המיצה ואומר ואתה קדוש ואין מתחילין וצא לציון לפי שאין גאולה צלילה ואם מוציא צצת הוא יאמר ויהי נועם קודם וכשרוצה לקרות פושט את כולה קודם כאגרת אצל לא גולל וקורא כמו ס"ת וצחחר מתפלל שמונה עשרה צצכות ואומר על הנסים צצהודאה ואין אומר כשם לפי שכל הצרכה אינה אלא לשעצר וא"כ אין לומר צה דצר שלהצא ואחר כך אומר קדיש עד דאמירן ואוחו ס"ת וקורא שלשה גברי פרשת ויצא עמלק אע"פ שאין צה אלא ט' פסוקים ואין מחזיר הספר תורה למקומו אלא יושב ואוחו צידיו עד שקראו את המגילה ומצרך עליה כאשר עשה צלילה כדפירש"ל צפנים ואחר כך אומר תהלה וצא לציון ואין אומרים למנצח משום דכתיב ציה נרה ונרה צפורים לא מוצרין וכן אין נופלים על פניהם צי"ד וצט"ו משום דכתיב ימי משתה ושמתה ואומר [תהלים צג] למנצח על אילת השחר"ל משום דכתיב ציה מפלה לעוצדי כוכבים וכן צליל ארבעה עשר ואומר פטום הקטורת וכל הקדר כמו צחול: **פורים** שח"ל דהיות בשבת. דווקא צצצת לפי שאין קורין המגילה משום גזירה דרבה אצל צחול א"י שהרי קורין המגילה וטפי איכא פרסומי ניסא: **מאי** איריא פורים אפי"ו י"ט נמי. נראה לי דה"פ מאי איריא פורים דאין דורשין צו מקודם לכן שלשים יום דמשום הכי"ל לידרוש צו ציום אפילו צי"ט דדרשין שלשים יום לפניו ואפילו הכי דורשין צו ציום כדתינא (לקמן נג.) ודצר משה את מועדי ה' וכו': **חייב** אדם לקרות את המגילה בלי"ה ולשנותה ביום. אומר ר"י דאף על גב דמנצך זמן צלילה חוזר ומצרך אותו ציום דעיקר פרסומי ניסא הו צקריאה דיממא וקרא נמי משמע כן דכתיב ולילה ולא דומיה לי כלומר אף על גב שקורא ציום חייב לקרות צלילה הו העיקר הו ציממא כיון שהזכירו הכתוב תחילה וגם עיקר הסעודה ציממא הו כדאמר לקמן (דף ז:): **לאם** אכלה צלילה לא יא"ת והכי נמי משמע מדכתיב נזכרים ונעשים ואיתקש זכירה לעשייה"ל מה עיקר עשייה ציממא אף זכירה כן: ויעצירה

ומשעם ושומר הוא צנה את לוד ואת אונו וגו' וצספר דצרי הימים מיתחו על צצצו צנימין וגמרה גמיר לה רצי יהושע צן לוי מרציה דמוקפות חומה מימות יהושע צן נון הן וצמתני דערכין"ל תנן תרתי מינייהו דקא מני לוד ואונו אצל ערי חומה שאין נוהגות אלא מימות יהושע צן נון ולפי שחומותיהן נראות חדשות כדאמרינן לקמן שנפלו והחזיקן הזקק ר' יהושע צן לוי להעיד צצכלל מוקפות חומה הן לקרות מגילה צט"ו: ויחזק"ל אשא. אינו צכלל המקרא אצל מקרא אחר כתיב ויץ ערים"ל ציהודה ואע"ג דהני לאו מיהודה נינהו ומצנימין היו מלכי יהודה מושלים על צנימין ומינו צצאסא שאף ערי צנימין חזק דכתיב (ד"ה צ טו) וישאלו את אצני הרמה ואת עניה אשר צנה צעשא ויץ צהס את גצב ואת המנפה והן ערי צנימין כדכתיב צספר יהושע"ל: בימי פילגש בגבעה. שהחריצו ישראל את צנימין ואת ערי כדכתיב גם כל הערים הנמנאות שלחו צאש (שופטים כ:): שפצינהו. החזיק את צדקיהו ודומה לו צצצמות (דף סג.) עוס ולא תשפץ שפיץ ולא מצנה: דיקא נמי גרסי: שאף הן הו באותו הנם. שאף על הנשים גזר המן להשמיד להרוג ולצצד מנער ועד זקן טף ונשים וגו': שואלין ודורשין. מעמידין תורגמן לפני החכם לדרוש אגרת פורים צצצים: משום דרבה. דגזר לקמן"ל צקריאת מגילה שמה יעצירה ארבע אמות צצרות הרצים אף כאן גזרו"ל דרשה אטו קרייה: ולשנותה ביום. זכר לנס שהיו זועקין צימי צרתן יום ולילה: אקרא. צמזמור למנצח על אילת השחר"ל הוא שנאמר על אסתר כדאמרינן צמסכת יומא (דף כט.) למה נמשלה אסתר כאילת כו': סבור מינה. צני הישיבה ששמעו שמועה זו צלה"ק ולשנותה ציום היו צצצורין דהאי ולשנותה לשון שונה משנה הוא: למייתי מתני' דידה. משניות של מסכת מגילה: אעבור פרשתא דא ואתניה. אסיים פרשה זו ואשנה אותה פעם שניה: ביראה. דמן צירי: יומרך כבוד. ציום ולא ידום צלילה והאי קרא צמזמור ארומנך ה' כי דליתני"ל דרשין צפסיקתא"ל צמרכי ואסתר והמן ואחשורוש וקריאת מגילה צצצת הוא שמפרסמין את הנס והכל מקלסין להקדוש צרוך הוא: למימרא

(א) [ערכין ג.], (ב) [שבת כג. פסחים קח.], (ג) [לקמן לג.], (ד) [לקמן כ.], (ה) [לקמן כ.], (ו) [לעיל ג. לקמן יט.], (ז) [לב.], (ח) [פרק יח. כד. כו.], (ט) [עמוד ב.], (י) [תהלים כב.], (יא) [תהלים ל.], (יב) [דברי"ם סוף פסוקה דהעומר], (יג) [דמגילה פ"ג.], (יד) [בפסחים קח.], (טו) [סוטה דף יא.], (טז) [וכניסת הירושלמי (פ"ב ה"ה), ע"י תוס' בפסחים קח.], (יז) [ע"י ע"י סוטה יא.], (יח) [ע"י רש"י שבת כג. ד"ה היו באותו], (יט) [פסחים דף מג.], (כ) [וע"י מוס' פסחים דף קט.], (כ"א) [ד"ה ה"י], (כ"ב) [חפשי שם ולא מצאתי, ונראה דכוונת התוס' לדברי הירושלמי ברכות פ"ד ה"ג ע"י"ש (שפ"א ע"י"ש, וע"י רש"י), (כ"ג) [לעיל ב: לקמן יז ע"א.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולטעמין הא אלא וכו' אשר ליהודה אלא אמר ר' אלעזר:

גליין הש"ס

תוס' ד"ה נשים וכו'. וכן פסקו הה"ג. ע"י סוכה דף ל"א ע"א מוס' ד"ה צלמח: שם ד"ה פסק בו' משום דכתיב בו' מפ"ה לעובדי כוכבי'. ע"י לקמן דף טו ע"ב ציצומא דף כט ע"א וכו':

תורה אור השלם

(א) ויבני אלפצל עגור ומושעם ושמך הוא בנה את אונו ואת לוד ויבניתיה:

[דברי הימים א' ח, יב]

(ב) ויבן ערי מצודה ביהודה פי' ששקפה הארץ ואין עמו מלחמה בשנים האלה פי' הניח יי' לו:

[דברי הימים ב' י, ח]

(ג) ויאמר ליהודה נבנה את הערים האלה ונשב חומה ומגדלים דלתים ובריחים עוצנו הארץ לפנינו פי' דרשנו את יי' אלהינו דרשנו ונבנה לנו מסביב ויבנו ויבליחו:

[דברי הימים ב' י, ח]

(ד) אלהי אקרא יומם ולא תענה וליקה ולא דומיה ל': [תהלים כב. ג.] (ה) למען יומרך כבוד ולא ידם יי' אלהי לעולם אודך: [תהלים ל. ג.]

הגהות וציונים

(א) [צ"ל ויבן ערי מצודה ביהודה] (בלין): [צ' בכת"י גוסף וידבר משה את מועדי ה' משה וכו' (ע"י תוד"ה מאי), וע"י רש"י לקמן ג' ע"א ד"ה וידבר: ל' בכת"י לי משמיה דרבי יהושע בן לוי:] [ל' כך היא הגירסא בגמ' כתי"י: (ה) צ"ל ויבן ערי מצודה ביהודה (באה"מ, ומנחת שי שם): [ו] בכת"י נגזור: [ז] נדצ"ל ופריך: [ח] דומיה דהכל כצ"ל (גלין), הגהה זו אינו מובן (גנזי יוסף ע"י"ש), וע"י מים חיים בילקו"מ (וע"י רא"ש סו"ס ד): [ט] אולי יש להוסיף שהן היו עיקר הנם (וכ"ה לשון הריטב"א): [י] צ"ל בדפירשנו ובדפרי"י בדפ"י: [יא] [באותו מזמור לא נמצא מפלה לשום אומה אבל באליהו רבה ס"י חרצג ס"ק ט כתב בזה"ל ובתוס' מגילה דף ד כתבו לומר שיר מזמור לאסף משום דיש בה מפלת עמלק עכ"ל וע"כ שכן היה לפניו הנוסחא בתוס' (גלין), ואכן בדפרי"ד איתא ואומר שיר מזמור, וע"י מסכת סופרים פ"ח ה"ב: [ל] צ"ל דמשה"י יש לדרוש (תפארת למשה):

רבינו חננאל

בזה השיעור אע"פ שלא נראה עמו כגון שירשבת בנחל. או נראה עמו כגון שירשבת בראש ההר אע"פ שאינו סמוך כשיעור מיל אלא יותר מזה נידון כדרך ההשוכן חרץ לכרך כשיעור הזה קורא המגילה בט"ו שנידון כבן כרך. וכן כרך שישב כגון שבנו בתים ואח"כ הקיפוהו חומה נידון ככפר. ואע"פ שעתה מוקף חומה הוא שנאמר ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה שקדם בעיר חומה ולא קדם בנין הבית לחומה. וכן כרך שאין בו יי' בטלנים שבטלין דלא יועיל קריאתן אפילו להוציא הנשים קמ"ל דחייצין"ל דהכל חייצין צשמייעה עזדים נשים וקטנים: **שאף** הן היו באותו הנם. פירש רש"י"ל שעיקר הנס היא על ידן צפורים על ידי אסתר צתנוכה על ידי יהודית צפסח שצוכות דקניית צצאוחו הדור נגאלו"ל וקשה דלשון שאף הן משמע שהן טפלות ולפירושו היה לו לומר שהן"ל לכך נראה לי שאף הן היו צספק דלהשמיד ולהרוג"ל וכן צפסח שהיו משועצדות לפרעה צצמרים"ל וכן צתנוכה הגזירה היתה מאד עליהן"ל. גבי מנה יש מקשה למה לי היקשא"ל דכל שיטנו צצל תאכל חמץ ישנו צקוס אכול מנה חיפוק ליה מטעם שהן היו צצאוחו הנס וי"ל דמשום האי טעמא לא מחייבה אלא מדרצין אי לאו מהיקשא ורצינו יוסף איש ירושלים תיך דסלקא דעתך למיפטרנה מגזירה שזי דט"ו ט"ז דחג הסוכות כדפי' פרק אלו עוצרין (פסחים מג: ד"ה סלקא"ל): **פסק** ואומר על הנסים צתפלה וצהודאה וש שאין אומרים כשם לפי שאמרו חכמים (צרכות לה.) לעולם לא ישאל אדם נרכיו לא צג' ראשונות ולא צג' צרכות אחרונות ושעות הוא שהרי האי טעמא לא הו אלא למתפלל צלשון יחיד אצל צצזיל הציבור שרי אצל נראה שאין לאומרו מטעם אחר משום דאמרו חכמים (פסחים קז: ע"ב) דכל דצר דהוי צלהצא תקנו צלהצא וצדצר דהודאה הו לשעצר ומשום הכי תקנו צה על הנסים דהוי לשעצר וצליל י"ד לאחר תפלת מעריצ אומר קדיש שלם ואחר כך קורא את המגילה ומצרך לפניה ג' צרכות ואחריה צרכה אחת עד האל המושיע השלים עומד לפני המיצה ואומר ואתה קדוש ואין מתחילין וצא לציון לפי שאין גאולה צלילה ואם מוציא צצצת הוא יאמר ויהי נועם קודם וכשרוצה לקרות פושט את כולה קודם כאגרת אצל לא גולל וקורא כמו ס"ת וצחחר מתפלל שמונה עשרה צצכות ואומר על הנסים צצהודאה ואין אומר כשם לפי שכל הצרכה אינה אלא לשעצר וא"כ אין לומר צה דצר שלהצא ואחר כך אומר קדיש עד דאמירן ואוחו ס"ת וקורא שלשה גברי פרשת ויצא עמלק אע"פ שאין צה אלא ט' פסוקים ואין מחזיר הספר תורה למקומו אלא יושב ואוחו צידיו עד שקראו את המגילה ומצרך עליה כאשר עשה צלילה כדפירש"ל צפנים ואחר כך אומר תהלה וצא לציון ואין אומרים למנצח משום דכתיב ציה נרה ונרה צפורים לא מוצרין וכן אין נופלים על פניהם צי"ד וצט"ו משום דכתיב ימי משתה ושמתה ואומר [תהלים צג] למנצח על אילת השחר"ל משום דכתיב ציה מפלה לעוצדי כוכבים וכן צליל ארבעה עשר ואומר פטום הקטורת וכל הקדר כמו צחול: **פורים** שח"ל דהיות בשבת. דווקא צצצת לפי שאין קורין המגילה משום גזירה דרבה אצל צחול א"י שהרי קורין המגילה וטפי איכא פרסומי ניסא: **מאי** איריא פורים אפי"ו י"ט נמי. נראה לי דה"פ מאי איריא פורים דאין דורשין צו מקודם לכן שלשים יום דמשום הכי"ל לידרוש צו ציום אפילו צי"ט דדרשין שלשים יום לפניו ואפילו הכי דורשין צו ציום כדתינא (לקמן נג.) ודצר משה את מועדי ה' וכו': **חייב** אדם לקרות את המגילה בלי"ה ולשנותה ביום. אומר ר"י דאף על גב דמנצך זמן צלילה חוזר ומצרך אותו ציום דעיקר פרסומי ניסא הו צקריאה דיממא וקרא נמי משמע כן דכתיב ולילה ולא דומיה לי כלומר אף על גב שקורא ציום חייב לקרות צלילה הו העיקר הו ציממא כיון שהזכירו הכתוב תחילה וגם עיקר הסעודה ציממא הו כדאמר לקמן (דף ז:): **לאם** אכלה צלילה לא יא"ת והכי נמי משמע מדכתיב נזכרים ונעשים ואיתקש זכירה לעשייה"ל מה עיקר עשייה ציממא אף זכירה כן: ויעצירה

ליקוטי רש"י

שאף הן היו באותו הנם. משום דע"י אסתר נגאלו (פסחים קח: ע"י תוס' כאן וסמ). משה תיקן וכו'. שהיה מדבר עמם הלכות כל מועד ומועד צומנן להודיע חוקי האלהים ותורתו וקבלו וקימוו שזכר המלות עליהם ועל צניהם צה וצנא [לקמן לב.]. אקרא יומם. אי קורא לך מיום אל יום ואיך עונה [תהלים כב. ג.]. כדו שייספקו וכו'. שיהו פנוין ציום פורים להספיק לזכר סעודת פורים ללני העיירות [לעיל ב.].